

Cant III, v. 121-244

Homer

Iris, mentrestant, a Helena blanca de braços

va arribar, missatgera, amb l'aspecte d'una seva cunyada,

la dona del fill d'Antenor, el poderós Helicàon,

Laòdice, la més bella de totes les filles de Príam.

La va ensopegar dins la sala que en un teler enorme teixia

una tela de porpra, i hi brodava els nombrosos treballs i les proves

dels troians que domen cavalls i els aqueus que es vesteixen de bronze,

els treballs que uns i altres patien per causa d'ella en mans d'Ares.

Va aturar-se a prop seu i va dir-li Iris lleugera de cames:

—Vine, cunyada, i veuràs els treballs que ni un déu no diria

dels troians que domen cavalls i els aqueus que es vesteixen de bronze,

que portaven els uns contra els altres el de moltes llàgrimes, Ares,

fins fa poc, enmig de la plana, desitjosos de guerra funesta.

Ara seuen callats, i la guerra ha quedat aturada;

repenjats als escuts, han clavat les llargues llances a terra.

Alexandre, però, i Menelau, l'amic del déu de la guerra,

amb llargues llances per tu volen batre's l'un contra l'altre

i de qui guanyi dels dos diran que ets legítima esposa.

Així va parlar la deessa i dins del cor va ficar-li

el dolç desig de l'home d'abans, de la vila i dels pares.

Va cobrir-se tot d'una amb vels de lli d'un blanc que esclatava

i sortí rabent de la cambra vessant una llàgrima tendra,

no pas sola, que de prop la seguien dues serventes,
Etra, plançó de Piteu, i Clímene d'ulls de vedella,
i van arribar de seguida allà on eren les portes Esquerres.
Tot al voltant de Príam, de Pàntoos i de Timetes,
de Lampos, Clici i Hicetàon, rebrot del déu de la guerra,
seien Ucolegont i Antènor, tots dos homes savis,
i seien els vells del poble damunt de les portes Esquerres.
Per culpa de la vellesa no anaven més a la guerra
però eren bons parladors, com les cigales, que es posen,
enmig d'un bosc, en un arbre i fan una veu com de lliri:
d'aquesta manera seien els caps dels troians a la torre.
I ells, en veure que Helena cap a la torre enfilava,
tot seguit els uns amb els altres van dir-se paraules alades:
—No és d'estranyar que els troians i els aqueus de belles gamberes
pateixin dolors tant de temps per una dona com ella,
que a les deesses que no moren s'assembla que espanta;
però que se'n torni amb les naus, per molt bonica que sigui,
i ni als nostres fills ni a nosaltres no ens deixi cap pena quan marxi.
Així van parlar, i Príam va cridar Helena amb veu clara:
—Vine aquí, filla meva, i asseu-te'm ben a la vora,
que veuràs el teu primer marit i els amics i família
(tu no tens cap culpa de res, per mi, són els déus qui la tenen,
que m'han aviat els aqueus i la guerra de llàgrimes plena)
i digue'm el nom d'aquest home enorme fora mesura,
digue'm qui és aquest aqueu tan gran i tan noble.
Ben cert que n'hi ha d'altres que són més alts i que el passen d'alçada
però jo amb els ulls no n'he vist cap altre que sigui tan noble
i d'aspecte tan honorable, que sembla un rei aquest home.

Helena, divina entre dones, li va respondre amb paraules:

—Em fas impressió, sogre meu, i m'inspires molt de respecte.

Tant de bo que hagués preferit una mala mort aquell dia
que vaig seguir el teu fill i vaig deixar el llit del meu home
i la filla acabada de néixer i les amistats que ara enyoro.

Però tot això no ha passat i per això, de plorar, ja estic fosa.

Ara mateix t'ho diré, això que em demanes, sens falta:

aquest és el fill d'Atreu, el poderós Agamèmnon,
que és alhora un rei bo i un llancer que lluita amb destresa.

Ell m'era cunyat, a mi, la cara de gossa que et parla.

Així va parlar, i el vell el va admirar i va exclamar-se:

—Benaurat fill d'Atreu, sortós, nascut amb bona fortuna,
són molts els fills dels aqueus que has domat i que ara et segueixen.

I això que fa temps vaig anar a la Frígia plantada de vinyes
i allà hi vaig veure un munt de frigis de poltres veloços,
les vastes tropes d'Otreu i de Mígdon, que als déus s'assemblava,
que estaven llavors acampats als riberals del Sangari.

Jo hi havia anat d'aliat i em vaig comptar entre ells aquell dia
que vingueren les Amazones que valen com valen els homes;
però allà no eren tants com són els aqueus dels ulls que llambreguen.

L'ancià, en veure Odisseu, demanà per segona vegada:

—Parla'm d'aquest, filla meva, digue'm qui és aquest home
que és més petit d'alçada que el fill d'Atreu, Agamèmnon,
però més ample d'espatlles i també de pit a la vista.

Ha deixat les armes damunt de la terra que molts alimenta
i ell, igual que un mardà, es passeja pels rengles dels homes.

Em fa tot l'efecte d'un moltó de llanes espesses
que va amunt i avall per un gran ramat de blanques ovelles.

Helena nascuda de Zeus li va respondre aleshores:

—Aquest és el fill de Laertes, Odisseu de molta prudència,
que es va criar a l'illa d'Ítaca, per bé que sigui rocosa,
i sap tota mena d'enganys i té pensades espesses.

Antenor, llavors, l'assenyat, va tornar-li aquesta resposta:

—Dona, en això que has dit ja et dic jo que l'has encertada,
que el diví Odisseu, aquí a Troia, ja hi va venir una vegada
per reclamar-te a tu, amb Menelau, amic d'Ares,
i jo els vaig hostatjar i els vaig acollir a casa meva
i en vaig conèixer el caràcter i les pensades espesses.

Quan van comparèixer tots dos a l'assemblea de Troia,
drets, Menelau destacava per les espatlles tan amples,
però, quan seien tots dos, Odisseu més respecte infonia.

Quan teixien davant de tothom els seus pensaments i paraules,
Menelau tirava pel dret i parlava com gira una roda,
poques paraules però ben dites, que no és cap xerraire
ni tampoc cap mal parlador, i és el fill petit de sa casa.

Ara bé, tan bon punt s'aixecava Odisseu de molta prudència,
s'estava palplantat, la mirada a terra clavada,

i no brandava el ceptre ni endavant ni endarrere,
sinó que el tenia quiet, i a un home beneit s'assemblava;
diries que era un talòs que, de seny, no en tenia ni gota;
però quan va amollar de dins del pit la veuassa

i paraules que a les volves de neu de l'hivern s'assemblaven
llavors cap altre mortal no podria a Odisseu enfrontar-se,
i això que no l'admiràrem tant en veure'n l'aspecte.

L'ancià, en veure Aiant, demanà per tercera vegada:

—¿I aquest altre home qui és, l'aqueu tan gran i tan noble

que supera tots els argius pel cap i les amples espatlles?

I Helena de túnica llarga va respondre, divina entre dones:

—Aquest és l'enorme Aiant, que, als aqueus, els fa de muralla;
i a l'altre cantó, com un déu enmig de les tropes de Creta,
hi ha Idomeneu, i al seu volt els cabdills dels cretencs s'agombolen.

Moltes vegades el va hostatjar Menelau, l'amic d'Ares,
a casa nostra tots els cops que venia de Creta.

Ara veig tots els altres aqueus dels ulls que llambreguen
i els conec a tots molt bé i en podria dir el nom, si volguessis,
però no veig per enlloc els dos formadors de les tropes,
Càstor que doma cavalls i el bo amb els punys, Polideuces,
els meus dos germans, que d'una mateixa mare vam néixer.
O bé no han seguit els aqueus des de l'avinent Lacedèmon
o bé han vingut fins aquí amb les naus que pel mar van fent via
però ara no volen ficar-se a la batalla dels homes
per por de la meva infàmia i de tota la meva vergonya.

Parlà així, però a ells ja els tenia la terra d'on brota la vida
al país de Lacedèmon, allà, a la terra dels pares.

Homer. *Iliada*. Barcelona: La Casa dels Clàssics, 2019, p. 82-85
Traduït per Pau Sabaté